

Profesorul Marcus. Însemnări de discipol*

Acad. Gheorghe Păun

1. În general, textele-omagiu scrise de discipoli la aniversări sau comemorări ale magiștrilor lor sunt autobiografice în esență și nu pot fi altfel dacă relația dintre cele două părți este/a fost una „standard”, în deplinătatea înțelesului. Aici, îmi asum această poziționare, plecând de la mărturisirea că dătez enorm, la nivel al carierei, al parcursului meu științific, profesorului Solomon Marcus: până prin anul al treilea de facultate am dorit și m-am pregătit să devin profesor (de liceu, la Curtea de Argeș!), ceea ce nu s-a mai întâmplat, în urma unui concurs de împerejurări din anul patru, dintre care întâlnirea cu Profesorul a fost decisivă.

2. L-am întâlnit în urma unei decizii norocoase, alegerea cursului său de lingvistică matematică, unul dintre cursurile opționale din anul al patrulea. Nu-l cunoșteam, dar, cu siguranță, după trei ani de matematică „pură”, mă atrăgea ideea de a trece, cu matematica, în „realitate”. Atunci am avut o primă idee despre teoria limbajelor formale. Se poate spune că a fost dragoste la prima vedere, adăugând și „la prima lectură”: avea Marcus un manuscris al cărții *Formal Languages* a lui Arto Salomaa, apărută la Academic Press, chiar în 1973. *Cartea care a dat nume domeniului*, referință autoritară pentru tot ce a urmat. Atrăgătoare/formatoare din toate punctele de vedere, nu intru în amănunte. Cursul lui Marcus și teoria limbajelor formale s-au potrivit perfect cu, probabil, structura mea mintală, orientată spre matematica discretă, combinatorială, algoritmică. Plus că Profesorul încuraja orice încercare a studenților de a „scrie un articol” – de multe ori, așteptările sale fiind confirmate.

3. Așadar, student între 1972 și 1974, cu anul V (1973–74) „de specializare în informatică”, de master i s-ar spune acum, cu numai două cursuri – și ce cursuri! Limbaje formale cu Marcus și modele matematice pentru compilatoare, deci tot (automate și) limbaje formale, cu Dragoș Vaida. Teza de absolvire a anului V a fost dedicată gramaticilor și limbajelor contextuale, cele introduse prin 1968–69 de Marcus. Pentru un student, era o temeritate, bibliografia domeniului se reducea la câteva titluri, dar a fost cu atât mai tentant – și mai fructuos. O teorie de construit aproape de la zero. În 1982 am publicat o monografie de limbaje contextuale la Editura Academiei, peste un deceniu și ceva am reluat interesul pentru subiect și am publicat, în 1997, o monografie mult amplificată, numită *Marcus Contextual Grammars*, la Kluwer.

4. Doctorand apoi. Formal, înscris în ianuarie 1977, cu teza susținută în noiembrie același an! Pe vremea *aceea*, nu se făceau înscrieri la doctorat în fiecare an, în 1977 *s-a dat drumul*. Dar, pe vremea *aceea*, la matematică, în particular la profesorul Marcus, obiceiul era că te înscriai la doctorat după ce aveai deja un număr de lucrări publicate, prezentai garanția că închei doctoratul la timp și cu succes. Mă uit acum în teză: citează la bibliografie... 22 de articole ale autorului (nu toate apărute la data respectivă). Stagiul de doctorat începuse de fapt în anul V de facultate. Subiectul tezei a fost tipic marcusian: *Simularea unor procese economice cu ajutorul teoriei limbajelor formale*. Un subiect care merita explorat mai mult – m-am oprit după ce am publicat o monografie, în 1980, la Editura Tehnică. Era vremea structuralismului, era vremea

*Alocuțiune susținută la Sesiunea omagială „Centenar Solomon Marcus”
(12 martie 2025, Aula Academiei Române)

când Marcus promova sloganul, veritabil program de cercetare, *lingvistica – știință pilot*, o idee mult explorată în grupul de studenți ai Profesorului. Circulase un prim articol în 1969, cu forma finală publicată în 1974, într-un volum cu vizibilitate, *Current Trends in Linguistics*.

Între 1974 și 1978 am lucrat la un centru de calcul, matematician-analist-programator, mi-am adus din plin obolul la informatica de întreprindere, de gestiune, aplicată. Se potrivea și subiectului tezei de doctorat. În 1978 am ajuns la Colectivul de Studiul Sistemelor din Universitatea București – subaltern al lui Marcus. S-a desființat grupul în 1987, dar am rămas colaborator apropiat toți anii care au urmat. Erau perioade când ne vedeam la fiecare două-trei zile. Memorabile întâlniri, de regulă, în biroul său supraîncărcat de cărți, reviste, hârtii, de pe Sfinții Voievozi, blocul din colț, etajul cinci. Multe articole au pornit de la idei apărute acolo și au ajuns la finalizare după repetate vizite în „laboratorul” Profesorului. După 1989 ne-am întâlnit mai mult prin lume – în Finlanda, Spania, Ungaria, Noua Zeelandă... Și, am comunicat mult prin internet. A învățat târziu, ca vârstă, dar, după câteva luni de utilizare, era entuziasmat, dădea sfaturi celor din jur cum să-l folosească...

5. Dar, să revin în 1972. Marcus era deja atunci o mare personalitate – profesor universitar din 1966, publicase cărțile sale fundamentale, cele cu care, am spus-o și cu alte ocazii, putea să justifice vreo patru cariere științifice de vârf, consolidate: în analiza matematică, lingvistica matematică, teoria limbajelor formale, poetica matematică și cercetările conexe. Aproape toate aceste cărți i-au apărut în anii 1960, *Poetica matematică* e din 1970.

Am fost mai apropiat de teoria limbajelor formale, de aceea menționez monografia *Gramatici*

și automate finite, Editura Academiei, 1964, una dintre primele în lume, atesta acest lucru și Arto Salomaa, în cartea sa amintită mai devreme, meritând o recunoaștere mai bună, dar, din păcate, rămasă în limba română. I-a adus o compensație lucrarea de numai câteva pagini *Contextual grammars*, publicată în *Revue roumaine de mathématiques pures et appliquées*, 1969, dar anunțată cu un an mai devreme, la o conferință de la Stockholm, Suedia. O idee simplă și extrem de productivă: generarea de fraze prin inserare de contexte, deci fără a folosi simboluri auxiliare, precum simbolurile *neterminale* din gramaticile lui Chomsky. Progrese semnificative s-au făcut după venirea la București a unui doctorand din Vietnam, Nguyen Xuan My, puțin înainte de 1980, pe care Marcus mi l-a dat oarecum în grijă, apoi, pe la jumătatea anilor 1990, când i-am atras spre subiect pe Grzegorz Rozenberg (Olanda) și pe Arto Salomaa (Finlanda), doi corifei ai teoriei limbajelor formale (în ianuarie acest an, Arto a plecat și el să-l întâlnească pe Marcus, în Lumea de Lumină, tot la 91 de ani).

6. După 1972, a continuat să scrie lucrări în domeniile menționate mai devreme, practic, el nu s-a retras niciodată, dar eforturile principale au fost îndreptate spre semiotică, istoria matematicii românești (o mențiune specială merită cartea *Din gândirea matematică românească*, 1975), editarea de volume colective (semiotica folclorului, semiotica artelor vizuale și încă multe altele), editarea operei unor matematicieni români (Dimitrie Pompeiu, Miron Nicolescu, Grigore C. Moisil, Alexandru Froda, Traian Lalescu), eseistică (seria de monografii *Timpul*, *Paradoxul*, *Artă și știință*, *Invenție și descoperire*,... până la monumentalul volum *Paradigme universale*, ediție definitivă,

Editura Paralela 45, Pitești, 2011, 1100 de pagini de format mare).

În ultimele decenii, preocuparea principală i-a fost educația, cu precădere cea preuniversitară. A vizitat școli, a participat la întâlniri cu elevii, profesorii și părinții, la dezbateri radio sau TV, a scris manuale, a fost purtătorul de cuvânt al „celor pe care nimeni nu-i ascultă”, elevii. Nu mai știu pe cineva de anvergura lui Marcus care să fi fost atât de activ în această privință.

7. Așa cum cartea din 1964 nu a avut ecoul meritat, la fel o lucrare din 1975, *Linguistic structures and generative devices in molecular genetics*, publicată în *Cahiers de linguistique théorique et appliquée*, a rămas puțin cunoscută. Dacă în cazul cărții, dezavantajul a fost circulația redusă, doar în limba română, articolul menționat a apărut *prea devreme*. E adevărat, speculații privind folosirea moleculelor de ADN ca suport pentru calcule s-au făcut prin anii 1970, dar abia în 1987 a fost introdusă o operație gramaticală de procesare a moleculelor de ADN (reprezentate prin șiruri de simboluri, ca în teoria limbajelor formale), operație numită *splicing* – de către Thomas Head, prieten de altfel cu Marcus.

Interesant este însă – și tipic pentru vocația multi- și trans-disciplinară a lui Marcus – că, după ce a făcut cunoștință cu „moda” DNA Computing-ului, deci după experimentul lui Leonard Adleman din 1994 și lansarea mai multor modele de calcul bazate pe *splicing* de către „echipa PRS” (Păun-Rozenberg-Salomaa), Marcus a revenit în forță la subiectul din 1975. Lucrurile au devenit și mai spectaculoase după apariția calculului membranar și organizarea întâlnirilor anuale de profil (primele trei la Curtea de Argeș, apoi în alte locuri din Europa – de mai bine de un deceniu, și în Asia). Marcus a participat la multe dintre acestea, activ cum numai el știa să fie: considerații și conexiuni neașteptate, probleme deschise, întrebări și comentarii la mai toate expunerile, discuții cu participanții și în afara sălii de conferință, inclusiv în timpul programelor turistice... Numele însuși al modelelor, *membrane systems* (ulterior „abreviate” *P systems*), a fost ales și sub influența pledoariei sale pentru rolul și semnificația (semiotică, dar nu

numai) membranelor în organizarea și funcționarea celulei vii.

În acest context, Marcus a lansat o axiomă-slogan memorabilă: *Life = membrane hardware + DNA software*, citată de multe ori.

8. De nouă ani, Marcus nu mai este cu noi – puțin timp în sine, dar suficient pentru a ne da o perspectivă potrivită asupra personalității și asupra operei sale, pentru a-i recunoaște „dimensiunile de uriaș” – am preluat o sintagmă a acad. Ioan-Aurel Pop din volumul *Marcus 100*, editat de Vasile Burlui și Mina-Maria Rusu, apărut la Cartea Românească Educațional, Iași, cu ocazia Centenarului Marcus. O operă de o amploare eminesciană am putea spune (să ne reamintim admirația lui Marcus pentru Eminescu, care, pentru el, era „co-autor al limbii române”) și de o diversitate care ne poate provoca complexe. În plus, deopotrivă lucrările matematice și cele eseistice sunt de o finețe, adâncime și rigoare rar întâlnite.

Dincolo de aceste aprecieri generale, (îmi) propun câteva subiecte care merită discuții mult mai consistente, dar pentru care schițez aici doar scurte opinii de discipol:

- cum era Marcus ca profesor, ca magistrul?
- ce îi datorez?
- există un „complex discipol-magistrul”? (Oedip?)
- cum era Marcus ca intelectual, ca personalitate?
- posteritatea lui Marcus.

Voi lua pe rând aceste puncte, fără multe detalii.

9. Marcus-profesorul: Nu vreau să elaborez, nu vreau să ilustrez cu evenimente din perioada studenției și doctoratului, fac doar o listă de cuvinte-cheie și sintagme: contagios științific, dedicat profesiei și discipolilor, altruist (în interiorul profesiei, dar și în afară), solicitant (cerea dedicare și eficiență și celor din jur), cordial-necruțător (cu erorile, mai ales cu cele de tipar și de limbă română, l-am auzit de multe ori vorbind despre *respectul față de textul scris*, față de cititor, față de propria semnătură...), dificil pentru începători (nu preda în stil bourbakist, matematică „înghețată”, de multe ori alegea direcția organică de apariție a

unei noțiuni sau rezultat), dar era un veritabil *antrenor olimpic* pentru avansați, protector, implicat, pe total – fascinant. Am sintetizat aici din cele trăite, dar multe le-am văzut-auzit și la colegi. Cu adevărat, *profesor*. Și de aceea, având în jur mulți discipoli, veritabile școli.

10. A spune că-i datorez cariera (de cercetător, în informatica teoretică) este doar formularea scurtă, exterioară. A lucra atât de îndelung cu o personalitate atât de puternică și, repet, fascinantă, nu poate să nu lase urme serioase în... *feldeința* cuiva. Pe de o parte, prin antrenamentul direct, din sfaturi și critici (cum au fost cele privind „respectul pentru textul scris”), dar și prin imitare, uneori voită, dar mult mai adânc prin mimetism ne-voluntar. Am dat adesea studenților mei sfaturi care-mi veneau de la Marcus, dar și sfaturi pe care le puneam în seama lui, pentru autoritate nenegociabilă (...), dar m-am și surprins uneori întrebându-mă „ce ar face/spune Marcus în situația asta?”, sau chiar făcând/spunând ceva ce abia după ce le spuneam/făceam îmi dădeam seama că de la el vin. Am mai surprins și alți colegi făcând la fel...

Un detaliu specific: îi datorez lui Marcus și... GO-ul! Știam că jocul există, Marcus știa că mă preocupă jocurile logice. Când a revenit din Japonia, în 1981 cred că era, poate la începutul lui 1982, mi-a dat două cărți de GO pe care le primise de la Nihon ki-in, Federația Japoneză de profil. Ulterior a scris că primise „sarcina” să facă publicitate jocului în România, iar el mi-a transmis-o mie... La ora aceea, am aflat ulterior, nu existau în țară decât 2-3 cărți de GO și nu mai mult de 10 jucători, în București și Timișoara, fără nicio vizibilitate. Așa s-a declanșat, în decembrie 1982, campania de promovare care a dus la crearea, în ianuarie 1990, a Federației Române de GO. I-am fost președinte un an și ceva, până la plecarea în Germania, la Bursa Humboldt. Federația funcționează și astăzi. Am mai spus-o și nu mă dezic: a fost multă vreme cea mai pregnantă, cu impact și cu bătaie lungă, realizare extra-profesională a mea, acum e la „conurență” cu revista *Curtea de la Argeș*...

11. Complexul discipol-magistru. Nu știu dacă psihologii au identificat și discutat un asemenea complex, versiune a complexului Oedip. Dacă ne amintim de despărțirea lui Brâncuși de Rodin,

cu motivarea „La umbra marilor copaci nu crește nimic”, avem un argument să spunem că un asemenea complex există. Dacă m-aș întreba pe mine însumi dacă am resimțit vreodată un asemenea complex, aș răspunde imediat negativ, dar mă gândesc, ușor freudian, că poate o asemenea „pulsivitate” se ascunde în spatele ideii de a scrie un text cu titlul *14 motive pentru care Marcus este incomod*, pe care l-am prezentat în 2010, la sesiunea omagială organizată cu ocazia împlinirii a 85 de ani, desfășurată în Aula Academiei.

Dar, chiar dacă era un „copac” uriaș, Marcus nu îi *umbrea* pe cei din jur, pe de o parte, pentru că în matematică nu e ca în artă, influența magistrului este benefică, originalitatea e una, „tehnologia”, disciplina, memoria domeniului sunt alta, pe de altă parte, Marcus era... Marcus. Altruistul, contagiosul, fascinantul. Ba chiar declara public că „trebuie să învățăm deopotrivă de la magistri și de la discipoli”. Repeta acest lucru ori de câte ori avea prilejul, iar, odată, întreat ce modele are, a „pulverizat” oarecum ideea de model, făcând o listă de profesori și deopotrivă de elevi ai săi, pentru fiecare adăugând și o calitate pe care o admira și, spunea, încerca să o preia-imitate...

12. Pătrundem acum într-un domeniu mult mai complex.

Îl pot descrie pe Marcus-intelectualul așa cum am procedat cu Marcus-profesorul, prin sintagme auto-explicative: memorie perfectă, putere de muncă nelimitată (cu mențiunea că aș numi *lucru*, nu *muncă*, activitatea sa, pentru a elimina orice presupunere de *trudă*), gust sigur în a-și alege subiectele de cercetare, putere de analiză și de analogie uimitoare, foarte bun comunicator, imaginație-inventivitate-creativitate, practic și eficient, ludic cu măsură și în mod specific, mereu alert, niciun subiect nu-i era lipsit de interes, „nu s-a plictisit niciodată” (declarație personală extrem de semnificativă) și încă altele. Despre fiecare s-ar putea spune multe. Unic prin combinația tuturor celor de mai devreme – dar de un firesc personal care amintește de afirmația lui Eugen Ionescu: „sunt anormal de normal”. Marcus, pentru cei care-l cunoșteau, era de o *normalitate* marcusiană sub care se ascundeau unicitățile sale, în fond, „anormalități” în raport cu contemporanii. Scriam undeva despre „firescul unicității” sale și cred că sintagma, oximoron doar în aparență, i se potrivește.

13. Aș trece însă la un alt nivel. În psihologie, a făcut carieră teoria *inteligențelor multiple*, conturată la începutul anilor 1980 de americanul Howard Gardner. (Este curios că Marcus nu a fost la curent sau nu a fost atras de această teorie – H. Gardner nu apare, de exemplu, în lungul indice de nume al *Paradigmelor universale*, și asta în ciuda faptului că Marcus era interesat de funcționarea creierului, de specializarea celor două emisfere cerebrale etc.) În prima versiune a teoriei, erau propuse șapte inteligențe: muzicală, fizico-chinestezică (sportivă), logico-matematică, lingvistică, spațială (orientare), interpersonală (socială), intrapersonală. Trebuie menționat (discuția de aici se bazează pe amănunte, evident, simplificate la maximum, din volumul Howard Gardner, *Inteligente multiple. Noi perspective*, Editura Curtea Veche, București, 2022, traducere de Bogdan Ghiurco) că HG considera inteligențe competențe localizabile pe cortex, înnăscute, care să nu poată fi rezultatul combinării altor competențe (matematic spunând, mulțimea lor să fie independentă) și nici obținute social, prin educație.

Întrebare: pe care dintre aceste inteligențe le avea Marcus? Nu știu cum stătea cu primele două, dar l-aș da de exemplu superlativ pentru celelalte...

H. Gardner a mai adăugat ulterior două elemente la lista sa, inteligența naturalistă (capacitatea de a plasa un individ într-o clasificare, filiație – și a făcut asta la reproșul că Charles Darwin nu poate fi descris de cele șapte inteligențe din inventarul inițial) și inteligența existențială (a te întreba despre lume și viață – repet: simplific la limită). Le putem adăuga fără probleme și pe acestea la dimensiunile personalității lui Marcus – și acum vine întrebarea: așa cum s-a adăugat o inteligență pentru a-l prinde pe Darwin, nu cumva trebuie făcut la fel și în cazul lui Marcus? Problema rămâne deschisă, e nevoie (și) de un psiholog aici.

14. O altă „temă de cercetare”, legată de cea anterioară, pe care o formulez cu oarecare sficiune (atunci când, în public, cineva i-a asociat lui Marcus cuvântul *geniu*, acesta a izbucnit, poate și ușor ostentativ, cu: „Vă rog să vă retrageți *imediat* această apreciere!...” este cea a caracterizării unei

personalități din *clasa de anvergură* a lui Marcus (nu mai spun „clasă de echivalență”, am convenit că, în clasa sa, Marcus e unic). Definirea-descrierea adică a ceea ce putem numi *geniu*, chiar dacă asta ar putea să-l supere pe Marcus, chiar dacă rezervăm termenul pentru Eminescu. Și totuși, am putea încerca (mă gândesc la Marcus, Rozenberg, Salomaa, la încă vreo doi români și vreo trei străini pe care i-am cunoscut mai îndeaproape, la ce aveau ei în comun): mai multe inteligențe dintre cele inventariate de H. Gardner, la nivel înalt pe fiecare, performanțe mult peste medie, în domenii multiple, personalitate puternică, implicare în comunitate, interesul pentru tot și toate..., dar trebuie să mai fie „ceva”, greu de descris, inefabil, dar necesar. Ceva ce s-ar putea numi karmă? Stea? Putere de mitologizare, de ridicare a banalului în nebanal? Gândire holistică? O vioiciune specială a ochilor, dezvăluind că, dincolo de ei, gândurile pulsează pe mai multe direcții deodată? Subiect pentru o aniversare viitoare...

15. Despre posteritatea lui Marcus nu vreau să vorbesc, ea este în plină elaborare-construcție. Se poate însă spune că Marcus... și-a amânat posteritatea. Prin amploarea și diversitatea operei, dar și prin faptul că, rămânând activ până în ultimele zile, nu ne-a lăsat răgaz să ne gândim la „ce va fi după...” E adevărat că în ultimul deceniu spunea uneori „că trăiește miracolul propriei recunoașteri”, dar, tot în ultimul deceniu, publica articole, unele în colaborare, pe lângă semiotică, educație, istoria matematicii, și articole cu subiecte tehnice, de gramatici contextuale, combinatorică pe cuvinte și membrane computing – trei dintre ele sunt incluse în volumele de *Opere alese* pe care le voi aminti imediat.

16. Aș încheia, și pentru legătura cu punctul anterior, dar și pentru a reveni la specificul autobiografic al acestui text, cu un „raport (editorial) de discipol”, listând cărțile și numerele speciale de reviste pe care le-am scris sau (co)editat, legate direct de idei marcusiene sau dedicate lui.

Primele două sunt cărțile de gramatici contextuale amintite deja:

- Gheorghe Păun, *Gramatici contextuale*, Editura Academiei Române, București, 1982, 154 pag.
- Gheorghe Păun, *Marcus Contextual Grammars*, Kluwer Academic Publ., Dordrecht, Boston, London, 1997, 376 pag.

Urmează volumele omagiale:

- Gheorghe Păun, ed., *Mathematical Aspects of Natural and Formal Languages (70th Birthday)*, World Scientific, Singapore, 1994, 492 pag.

- Gheorghe Păun, ed., *Mathematical linguistics and related topics, Papers in Honor of Solomon Marcus on His 70th Birthday*, Editura Academiei Române, București, 1995, 364 pag.

- Cristian S. Calude, Gheorghe Păun, eds., *Finite vs Infinite. Contributions to an Eternal Dilemma (75th Birthday)*, Springer-Verlag, Berlin, 2000, 374 pag.

- Carlos Martin-Vide, Gheorghe Păun, eds., *Recent topics in mathematical and computational linguistics, Papers in Honor of Solomon Marcus on His 75th Birthday*, Editura Academiei Române, București, 2000, 342 pag.

- Cristian S. Calude, Gheorghe Păun, Grzegorz Rozenberg, eds., *Contagious Creativity, Special Issue in Honor of the 80th Birthday of Professor Solomon Marcus, Fundamenta Informaticae*, vol. 64, 1-4, 2005, 482 pag.

- Lavinia Spandonide, Gheorghe Păun, eds., *Întâlniri cu/Meetings with Solomon Marcus (la 85 de ani)*, Editura Spandugino, București, 2011, vol. I – 934 pag., vol. II – 892 pag.

Au fost și două volume *in memoriam*:

- Gheorghe Păun, Ion Petre, Grzegorz Rozenberg, Arto Salomaa, eds., *At the Intersection of Computer Science with Biology, Chemistry, and Physics – In Memory of Solomon Marcus, Theoretical Computer Science. Theory of Natural Computing*, 201, 21, 2017, 234 pag.

- Cristian S. Calude, Gheorghe Păun, eds., *In Memoriam Solomon Marcus, Axioms*, special issue, MDPI, Basel et al., 2022, 136 pag.

În sfârșit, un veritabil tur de forță a fost editarea cărții

- Gheorghe Păun, ed., Solomon Marcus, *Opere alese. Informatică*, Editura Spandugino, București, 2018, vol. I – 372 pag., vol. II – 392 pag.

Sunt incluse în fiecare volum câte 32 de articole de informatică, dintre cele aproximativ o sută pe care Marcus le-a publicat, primul în 1963, ultimul în 2010.

De remarcat că cele mai multe dintre volumele omagiale au fost perechi, iar explicația e tipic marcusiană: la invitația de a trimite un articol, răspundeau atât de mulți prieteni-colaboratori-admiratori ai Profesorului că nu încăpeau într-un singur volum. Cel mai impresionant a fost cazul de la 80 de ani, când a fost nevoie de un număr cvadruplu al revistei „Fundamenta Informaticae”, situație, cred, unică în istoria revistei.

17. Multe aș mai putea spune, multe am spus în alte locuri, nu vreau să abuzez, nu vreau să reiau. Amintesc doar faptul că m-a sprijinit încă de la începuturile revistei *Curtea de la Argeș*, trimițându-mi articole ori de câte ori i-am cerut, apreciind revista, neezitând să-mi semnaleze erorile de tipar, atunci când apăreau – ca pe vremea studenției. Numai că pe atunci mi se adresa cu „Domnule Păun”, de ani buni îi eram, simplu, „George”... Că-i sunt mult îndatorat este evident, că-i duc lipsa (și în sensul englezesc al termenului), vă rog să nu întrebați...